

pter vaporis redolentiā ipsius orificiū
ingrediuntur. et sic decepti ab ipso reuorā
tur. In hoc pisce ut dicit idem. materia
terrestis dominatur plus quā aque. et ideo
multe est corpulentie et pinguedinis.
Unde i senectute pre magnitudine cor
poris in eius dorso coadunatur puluis et
condensat intantū quod herle et frutices ibi
crescunt. ita ut belua insule similis eē vi
deatur. ad quā si nauigantes incaute ap
propinquauerint. sine periculo vix eua
dunt. Nam aquā in tanta quātitate de
ore eijcit sup nauim et diffundit quod ipam
aliquādo obruit et submergit. Tāte etiā
am est pinguedinis quod quādo piscatorū
percutitur venabilis siue telis vulnō nō
sentit nisi prius pinguedo totaliter per
foretur. sed quādo caro interior leditur
tūc facillime capitur. quia amaritudinē
aque salse non sufferens littus petit. Tā
te autem est quātitatis quod nō capitur to
ta patria ex sua captura emendat. Na
tulos suos amore muto diligit et eos i pe
lago longo tempore circūducit. quod si eos
ab arenarū cumulis impediri contigerit
aque multitudinē in ore collectas super
eos fundit. et sic eos a periculo liberās ad
profundū pelagi reuocat et reducit cōtra
omnes occursus ipsis nociuos pro eorū
defensione se opponit. et semper inter se et
mare in parte tutiori eos ponit. et quādo
inualefcit tēpestas fetus suos adhuc iu
uenes et teneros in ventre suoz cōtrahit
quos serenitate facta viuos euomit ite
rum et emittit ut dicit idem. Item io
rath. contra cetum pugnat quidam pi
scis serpentinus et venenosus sicut coco
drillus. et fugiunt pisces ad caudam ce
ti. qui si deuictus fuerit pisces p̄dicti mo
riuntur. Quod si nō poterit ille piscis pesti
fer de uincere cetum. a faucibus suis fumo
sum vaporem fetidissimū in aquā emit
tit. Et vero fumo odorifero de ore emis
so. fetidum odorem repellit. et sic se et suos
protegit et defendit.

Finit liber. XIII.

Incipit liber decimus
musquartus De terra et partibus eius.

Quonia di
uina coopante gratia cō
pletus est tractatus de
proprietasibus corporis
supremi luminosi. scilicet ce
li et corporis intermedij lucidi perspicui
et dyaphani. scilicet ignei aerei et aquei. vl
timo dicendū est de proprietasibus corpo
ris infimi et opaci. et hoc tam in generali
quā in speciali. Corpus autem infimus
et extremum est ipsa terra respectu celi.
De cuius proprietasibus cōmūibus ali
qua sunt huic opusculo inserenda. et hoc
quo ad eius substantiam et qualitatem et
contentū siue ornatum. Continet autem
in se interius pro ornatu omnia metho
rica et mineralia sicut lapides et metalla
exterius vero sensibilia sicut bestias et au
menta. et vegetabilia ut herbas plantu
las et arbuta. de quibus omnibus p̄nē
da sunt aliqua in hoc tractatu. prout de
eis sacra scriptura videtur in superficie
facere mentionē. Simplicia autē et om
nibus fere nota credimus p̄cepto sim
plicibus sufficere detere. et ideo de illis
paucā recitantes maiora maioribus et
subtiliora subtilioribus reseruaui. Hoc
autem in principio huius opusculi volu
mus protestari. quod parum aut nihil de no
stro hic apponimus. sed autētica sanctorū
et etiam aliquoz p̄borū dicta quē ad
modum in p̄cedentibus fecimus interca
lariter per ordinem inseremus.

Capitulū primū.

De terra
Terra itaqz ut dicit Isidorus li
bro. xiiij. ca. i. est in media mun
di regione posita. ab omnibus par
tibus celi in modum centri equali inter
uallo separata que singulari numero to
tum orbem signat. in plurali vero singu
las eius partes. Est autem dicta terra
ut dicitur ibidem a superiori parte qua
teritur. Hec et humus dicitur a mari hu
mido cui coniungitur. Dicitur et tellus.

Libér .XIII.

quia fructus eius tollimus. Dicitur et
ops eo q̄ opem fert frugibus. Eadem di-
citur arida. vel quia arature vel culture
est apta. vel quia ab aqua siccitate pro-
pria est distincta. q̄ enim humida sit
ab aque vicinitate sortitur sicut ibi di-
cit **Isido.** Proprietates autem terre de-
scribit **Basiliius** in *exameron* sic. Terra
inquit est corpus infimū et mediū equa-
libus spacijs a celo remotum. et ideo ce-
li centriū a sapientibz est vocatū. vnde et
omnium corporū est corpulentissimū et
simplicitate et subtilitate habens mini-
mum alterū mundi firmatū fundamen-
tum. Corpus natura frigidum et siccum
quātitate respectu celi minimum quāvis
in semaximū. qualitate obscurū et ex se
opacum. figuratōne spericū. et non nisi
aque glutino cōmansuum s̄m se totum
quietum. licet in suis partibus suscipi-
at sepe motum. omnīū corporaliū viuen-
tium habitaculū pedum dei scabellum di-
ctum. eo q̄ in corpore infimū minima est
species huius elementi minusq̄z apparet
eo diuine operatio potestatis. p̄pter qd̄
dicitur suo quasi infimo pede tangere ter-
rā. Quia respectu magnitudinis et pul-
critudinis celi minime videtur in corpo-
re terre diuine sapientie sublimitas re-
lucere. quāvis autē terra respectu celestis
corporis sit infima tamen luminariū ce-
lestiū influentie est maxime susceptiua
Et ideo fecundissima est tanq̄ mater om-
nium et multatū et contrariatū specierū
maxime p̄ductiua. Cum enī sit celi cen-
triū in omni sui parte ab ipso recipit in-
fluentiam et effectum. vnde qd̄ min⁹ no-
bilitatis videtur habere in sua substātia
recuperat in effectu et virtute sua. qz no-
biliōres producit s̄m quid species aliq̄s
q̄ ipsum celū quod pro ornatu habet so-
las insensibiles stellas. Terra vero pro
ornatu continet et producit vegetabiles
sensibiles et rationales creaturas. vt di-
cit **Basiliius**. Dicit etiam ad hęc idē. ter-
ra vt dicit p̄bs est proprijs equilibrata
ponderibus. quelibet enī suarum parti-
um suo pondere nititur ad mundi medi-
um quo misu et inclinatione singularum
partium tota circa centrum equilibrata

suspenditur et equaliter immobilis reti-
netur sicut scriptum est. Qui fundasti
terram super stabilitate etc. Ideo s̄m **Isi-**
dori lib. xi. dicitur solū. quia elemen-
tum est solidū cuiuslibet corporis quātū-
cunq̄ ponderosi sustinens totam molē.
Unde quelibet grauiā sursum mota quo-
usq̄ terram stabilē tangant permanent
inquieta. sed cum puenerint ad terram
quietantur. Propter insignes autē ipsius
terre proprietates nobiles et effectus etroz
gentiliū terrā reificauit et eam diuinis
honoribz antiquitus venerari et colere
consequit sicut tangit **Isido** lib. viij
in tractatu de dijs gentium et nominibz
ca. xij. Teretē teozum matrem vocaue-
runt antiqui terram a creādis frugibus
sic dicta eo q̄ omnia cibant et nutrit indi-
gentia alimento. Nam terra mater est
fecunditatis quia nullum vegetabile po-
test crescere nisi in terrestri substātia ra-
dicetur. Ideo etiam ops est dicta quia
melior sit terra ope culture. et ex ipsa con-
sequit opem victus quelibet viues crea-
tura dicta est terra vesta quia dicit vi sua
vel quia herbis et arboribus et floribus sic
vestita. vt dicit idem. Terra enī semini-
bus arefcentibz in hyeme colorem con-
cipit ab ethere in vere et estate. vnde tūc
herbis et floribus ornatur et vestitur que-
bus in autumnō et hyeme spoliatur. In si-
gnum autē tante fecunditatis et virtutis
facta est ei magna imago feminea alma
mater nuncupata cū turrata corona posi-
ta super currum cui leones comiti subij-
ciebantur in vna manu portabat clauem
in alia tympanū siue cymbalum cuius
aurige vibrabant gladijs quos gestabāt
et galli matronam sedentē in curru sub-
sequi fingebantur etc. Mater siquidem
fuit dicta eo q̄ plura pariat et omnibus
mortalibus cibum gignat. Dicitur au-
tem et mater alma. eo q̄ omnia anima-
lia alat. Est enim elementozū nutrit ter-
ra. vt dicit **Isido**. coronā turratam in ca-
pite gestare dicit. quia cunctis ciuitate-
bus suppositis insignit. in curru rotato ve-
hitur quia ipsa terra pendet in volubili
aere in quo iustinetur. sedet autē in cur-
ru volubili quia cum omnia moueantur

illa sola dicitur non moueri q̄ illi leo-
nes subijciūt mansuetos ostendit nullū
genus esse tam ferū q̄ in morte nō subij-
ci a terra possit aut superari. quia clauis ī
manu fingitur ostendit q̄ terra hyeme
clauditur et vt nascantur fruges in vere
aperitur. **Q**uasit terre dicātur galli serui-
te ostendit q̄ volatilia indigēt seminibz
terre. et ideo aues eam oportet sequi et ad
eam descendere vt in ea possint semina
victus gratia reperire. sonitus aut cym-
balorum designat in colendis agris stre-
pitus ferramentorū vomerū et ligonum
et ideo eneorū quia antiqui instrumētis
eneis colebant terram anteq̄ ferrū es-
set inuentū. vt dicit **Isidorus**. quia mi-
nistri eius cum strictis gladijs fingun-
tur designat q̄ pro terra defensanda vel
acquirenda sepe bella cōmittuntur in qui-
bus gladij extrahuntur. **Et** talis mult-
tis modis describitur proprietates ter-
re sub integumēto fabulatum. sicut ibi-
dem recitatur ab **Isidorus**. Quāuis au-
tem terra sit summe fixa et stabilis sicut
summe tamen inter elementa est
passibilis per effectū. **Item** quāuis sicut
substantiam sit frigida quosdam tamen
in se cōtinet vapores igneos quos emit-
tit. vt patet ī ethna et vulcano. sicut ibi-
dem dicit idem. **Item** quāuis terra su-
perificialiter exterius sit nigra et indeco-
ra. intrinsecus tamen continet multa p-
ciosa. **Ex** quadam enim celestis influen-
tie impressione in interioribus terre ve-
nis precise gemme et nobilia metalla
generantur. **Unde** et terre virtuositas
sub quadam extrinseca deformitate oc-
cultatur. **Item** terra vndiqz mari cingi-
tur et maris brachijs circūdatur et per-
cuntur. a cuius humiditate per occultos
meatus penetratur ne pre siccitate s na-
turalis dominio resolutis partibus re-
digatur in puluerē. vt dicit **Veda**. **Item**
terra quāuis in suo toto sit solida in sub-
stantia eius tamen quelibet pars ad cō-
tutum est naturaliter motiua. et per ad-
mixtionem ignearum partium et aerea-
rum fit aliquibus suis partibus rara et
porosa cauernosa et spongiosa. **Quo** con-
cauitate vapor ventosus subintrans ter-

re partes commouet et agit et generat
terremotum. sicut dicit **Arestotiles** li-
bro meteororum. **Ventus** inquit frigi-
dus in ventre terre agitatus facit istam
agitationem que est terremotus. et se-
quitur ibidem sicut fit sonitus ex con-
fricatione corporū se allidentium in ae-
re ita fit motus ex diuersitate agitatio-
nis venti occultati in terra et est signum
super hoc. quia non adquiescit donec scin-
datur terra et exit ventus audita voce
et. **Item** ibidem dicit **Arestotiles** in lo-
cis in quibus fit concursus maris vehē-
mens et agitatio vndarum eius in lo-
cis multarum cauernarum fit vehēns
terremotus. sicut accidit tempore hercus-
lis in quibusdam insulis in quibus ince-
pit eleuari terra ad similitudinem col-
lis inde lassus est locus ille et exiit
ventus fortis qui destruxit ciuitatem cu-
ius impressio manifesta est vsqz nunc
et. **Item** idem ibidem terremotum con-
sequitur vel concomitatur tenebrositas
tegens solē absqz nube vsqz ad consum-
ptionem terremotus propter vaporem
grossum et antecedit terremotum signū
higans eius eē quod videtur in celo nu-
bes longa sicut linea recta ante occasum
solis. **Et** sequitur ibidem. **Et** accidit quā-
doqz terremotus propter eclipsim p lu-
nam. quia tunc calor solis non peruenit
ad aerem vt subtiliet et consumat vapo-
rem qui est causa terremotus. **Item** in
libro vegetabilium **Arestote**. tremo-
tus in locis arenosis non fit sed in locis
interius cauernosis et exterius in super-
ficie duris sicut sunt loca montū. quia
si locus in superficie fuerit raris eralat
vapor paulatim et non fit tanta aggre-
gatio vaporis vt possit mouere terram. sed
cum locus interius est concavus et spon-
giosus et exterius solidus atqz durus ag-
gregatis partibz vaporis fit agitatio for-
tis ita qd aliquando scindit terram. **In**
locis ergo omnino porosis nō accidit ve-
facili motus terre propter vaporis cōti-
nuā euentationez nec in locis valde du-
ris et compactis propter partū cōpres-
sionem propter quā illas vapor plurimū
non subintrat. sed accidit in locis interi-

Libet .XIII.

us cavernosis. sed duris exterius et com-
pactis. **Hucusque** **Aristo.** Item terra cum
sit elementum secundum substantiam similis est
in toto et in partibus. sed tamen secundum qua-
litatem non est in suis partibus unifor-
mis. imo propter aliarum qualitatum ele-
mentarum admixtionem complexionem
et naturam mutat. et ideo unifornem non
habet dispositionem nunc colorem variat
nunc sapores. **Ista** diuersitas multis ac-
cidit de causis et in multis modis. quan-
doque ex sua eleuatione et depressione. Nam
eleuata est frigidior depressior vero et de-
clinior esse calidior consuevit quod ut di-
cit **Macrobius.** accidit propter radios
solis fortiozem impressionem tam in lo-
cis depressis quam in altis. **Aer** enim gros-
sior est in vallibus quam in montanis. et ideo
maior ibi fit aggregatio radiorum et eti-
am conculcatio propter reuersionem
ad aerem grossum. **In** locis vero motuo-
sis et altis quia aerem habent rariorem
disparguntur radii et non ita coartantur. et
ideo minor ibi idem generatur calor. **Item**
ex directa vel indirecta solis oppositione
quia illa terra fertilior est que secundum situm
disposita est maxime ad susceptionem con-
currentium radiorum solarium. que vero
magis elongatur a radijs minus apta
frugibus et fructibus reperitur. **Item** ex
uentorum diuersificatione. nam terram
quam continue perfluat ventus orienta-
lis temperate calida est et inter humidi-
tatem et siccitatem quasi media. ut dicit
Constantinus. et ideo est fecunda flori-
bus et fructibus et magis congrua homi-
num habitationi. **Occidentalis** autem
ventus magis attinet frigiditati et hu-
miditati. et minus efficit terram tempe-
ratam et ideo occidentalis terra minus
est fecunda. **Ventus** autem septentrio-
nalis terram desiccatur et in frigidat tamen
ratione puri aeris ipsam subtiliat et de-
purat. unde in terra aquilonari homi-
nes sunt proceri stature et elegantis for-
me. frigiditate enim exterioris aeris clau-
duntur pori et calor naturalis retinetur
intrinsicus cuius virtute et statura am-
pliatur et figura corporis decoratur. **Ven-**
tus autem australis quia calidus est et

humidus terram quam continue per-
fluit turbat calefacit inspissat et ingros-
sat. et ideo homines australis regionis
sunt stature contrarie et figure illis qui
habitant in aquilone. et ideo homines
italium regionum non sunt ita animosi et
iracundi et clamorosi sicut alij. ut dicit
Constantinus. **Ite** variatur qualitas
terre sine proprietate ex elongatione a
mari sine appropinquatione. nam terra
vicina mari meridionali calidior est et
humidior terra que est vicina aquilona-
ri. Nam vapor calidus et humidus a ma-
ri resolutus calefacit terram que est sibi
propinqua. mare vero septentrionale e-
conuerso. et ideo mare ponticum dulcius est
quam cetera maria siue minus salsum. quia
plus in illo vincit frigus. **Et** ideo vapor
frigidus ab eo resolutus terram infrigi-
dat propinquam. **Item** variatur ex ho-
minum exercitio et operatione. quanto ve-
ro plus foditur et euertitur. tanto eius
virtus infusa cum singulis partibus am-
plius permiscetur et si aptior redditur ut
ex ipsa fructus multiplex generet. quam-
do vero diu ociosa dimittitur et quiescit.
ad productionem fructuum redditur minus
apta. **Item** bona terra si rore fuerit per-
fusa aut pluta mollificatur impingua-
tur et melioratur. si vero arenosa fuerit aut
nimis lapidosa peior efficitur quia am-
plius induratur.

Capitulum. II.

De monte
Mons est tumor terre in altum
se erigens solo pede reliquam ter-
ram tangens. vel dicuntur mon-
tes eo quod sint super aliam terram emine-
tes. ut dicit **Thidorus.** **Dicit** etiam **Are-**
stoteles in libro de proprietatibus ele-
mentorum. **Quidam** dixerunt quod terra
in principio sue compositionis fuit rotun-
da et plana in qua non fuerunt montes
neque valles quia erat spherica in figura.
sicut corpora superiora. unde montium et
vallium causa non est nisi motio aqua-
rum que cauauerunt loca rara et facti
sunt montes partes duriores. que non
poterant concuari. loca vero concuata

facta sunt loca marium et fluminum etc. Item etiam dicitur in libro merborum. Montes inquit fiunt quoniam ex vehementi motu terre unde eleuatur terra et fit mons sicut ex aqueductu accidit concavatio profunda et fit vallis. Item ibidem. Quoniam quoque accessus et recessus quedam loca cauatur. quedam extollitur et fiunt montes. At quoniam matre totam terram cooperuit deinde mollia quedam etiam abrasit et dura reliquit. et in quibusdam locis coegessit mollia etiam quedam coegestata cum absconderet desiccata sunt et in montes conuersa etc. Montes itaque sunt dum solidi et compacti. a terra versus celum erecti. et tamen terre radicati sunt coniuncti. quoniam tamen sunt interius spongiosi. et caui. cauer nosi. et ideo ad se ratione vacuitatis aquas attrahunt atque sugunt quas postquam fuerint eorum concavitates replete per capita fontium emittunt. et sunt causa sempiterni fluxus et origo et principium fluminum. ut dicit Aristotle. Et quo patet quod montes cauer nosi sunt aquarum et humorum attractiuum et attractorum continue emissiuum. Item montes sunt metallorum nobilium continentium. A profundis enim montium venis metalla nobilia extrahuntur. Item montes sunt fructuum et aromatum productiuum propter puritatem enim aeris in summitatibus montium dominantis puriores fructus et dulciores in montibus nascuntur quam in vallibus licet pauciores. Item montes sunt citius quam valles radiosi solarium susceptiuum et suscepti illuminationis diutius retentiuum. Item montes sunt vaporum et exalationum generatiui. ex quorum aggregatione nubes in aere generantur. In altissimis tamen montibus ut in olimpo raro generantur pluuie. ut dicit Aristotle. quod est propter aeris subtilitatem et vaporum paucitatem. Primo enim vapor resoluatur et consumitur antequam ad acumen montium attingere videatur. Item montes ventis et turbulenti sunt expositi plus quam valles et ideo ratione frigiditatis in montibus dominantis sunt niuium conseruatiui. Ventis namque frigidis in montibus congelantur et costringuntur. et ideo in montibus diutius quam in vallibus commorantur. ut patet in casu et in libano et in alijs similibus montibus

qui semper sunt frigidissimi et densissimi niuibus candidantur. Item montes sepius patiuntur etus fulminis et fulguris quam valles ut dicit Isidorus. Unde et pirenei montes a crebris fulminibus ictibus nuncupantur. Pir enim grece ignis dicitur latine. simile ter et ceraunei montes a crebris fulminibus sunt dicti grece ceraunos fulmen dicitur ut dicit ibidem Isidorus. Item montes quoque sunt alti sunt et sublimes maxime congruunt speculationi. unde et qui aduentus hostium prouidere et precauere cupiunt cacumina montium ascendunt et eminentia pericula a remotis predicere consueverunt. Item montes quia quo ad naturam et compositionem partium. solidi sunt et fortes. ideo potissime sunt apti castrore edificationi unde mansiones in montibus solent esse fortes et ceteris tutiores maxime quoniam propter interiorum duriciem non possunt suffodi. et propter situs altitudinem adiri non possunt facilliter seu ascendi. Item montes quia in herbis et in pascuis fecundi sunt et vberes ideo conueniunt pasture ouium et animalium refectioni. Quotiuosa ei pascua et gramina in montibus crescentia sunt salubria et nutriture animalium utiliora quam illa que crescent in vallibus quibus sunt generaliter pinguiora. Humor enim nutritualis quo nutriuntur herbe et gramina in montibus subtilior est et purior quam campestris. Et ideo calor celestis facillius illam humiditatem digerit. et in substantiam graminum et fructuum immutat perfectius et conuertitur. tum propter humoris ipsius subtilitatem. tum etiam propter existentem ibidem aeris puritatem. Item in montibus abundant altiores arbores quam in vallibus et frutices teniores. Ideo montes congruunt aialium agrestium habitationi et animalium siluestrium nidificationi propter quod et fere quando persequuntur a venatoribus in valle refugiunt ad montes et ibi fiunt tute.

Capitulum tertium

De ararath

Ararath mons est armenie altissimus in quo arca per diluuium reposita quieuit. ut dicit Isidorus. et vltima hodie lignorum arce vestigia in eiusdem montis vertice ad

Libet .XIII.

buc apparent. vocat' aut' idem mons di/
uerfis nominib'. De hoc eni monte di/
cit Iosephus sic. Locus inquit vbi e' ar/
cha noe armeni egressorū vocant. Illic
eni arche solute reliquias vsq; nūc pūn/
ciales adhuc ostendūt. Qui eni arche vt
dicit idē Iosephus ibidē meminit bero/
sus caldeus narrās sic. Dicit autē et na/
uis que in armenia venit circa montem
cardien. adhuc aliqua pars esse et quod
dam inde bitumen cadere quo maxime
vtilitur homines ad expiationē. De hoc
etiam scribit et Iosephus Egiptius et
Manasses Damasce. in. c. vi. hystoriar/
li. sic. Est mons excelsus in armenia qui
barris appellatur in quo multos cōfugie/
tes sermo ē diluuii tpe literatos et que/
dam simul in archa reuēctū in mōtis re/
nisse summatē lignorūq; reliquias ibi
multo tempore eē reseruatās. Armenie
etiam montes dicuntur acroceraunei. p/
pter multitudinē et fulminū crebra pēu/
sionem. grece eni ceraunos fulmen dici/
tur latine. vt dicit Isidorus. Hi montes
inter armenia et hibernā incipiunt a por/
tis caspijs vsq; ad fontē vnde fluuius ti/
gris oritur vt dicit Isidorus.

Capitulum. IIII

Montes bethel sunt in iudea vici/
ni hierusalem vbi domus domi/
ni fuit sub salomone edificata. Sūt au/
tem montes bethel nemorosi arborib' cō/
siti fertiles et secundi graminib' et her/
bis aromaticis pleni. et ido cerui capree
et hinnuli frequentare illozū montium
cacumina sunt assueti.

Capitulum quintū.

Caucasus est mons orientalis ab
india vsq; ad thaurū porrectus
per gentium iuxta illos montes
habitantiū varietatē diuersis nomi/
bus nuncupatus. vt dicit Isidorus. Ubi
autem ad orientem in excelsozem sur/
git sublimitatē propter numū candorē
caucasus nomiatur. Nam lingua orien/
tali caucasus. id est. candor dicitur. In/

te et eos qui huic monti sunt vicini cro/
achasym vocauerunt. achasym eni apud
eos candor vel. nix appellatur. vt dicit
idem.

Capitulum sextū.

Mons hebal est mons trans iorda/
nem in quo steterunt sex tribus
post iordanis transitum ad ma/
ledicendum illis qui precepta decalogi
non seruarent. vt patet Deut. xvi. Et
est mons vt dicitur cauernosus et vorag/
inosus patiens sepius terremotū cui
concordat interpretatio eius. Nam ve/
tus vorago interpretatur. Fuit itaq; mōs
maledictionis et imprecationis in quo
mala transgressoribus imprecabatur.
Reputabatur etiam mons vilitatis et
abiectionis. vnde et sex tribus ignobiliō/
res. scilicet ancillarum filij super montem he/
bal fuerunt ad maledicendū populo re/
putati. Deut. xvi.

Capitulum. VII.

Hermon est mons modicus sup/
iordanem situs. qui in herbis et
pascuis est fecundus. Nam circa radices
eius sine circa pedem fluentis iordanis
irrigatione imbuitur. circa verticem ve/
ro eius seu cacumen copioso rore perfun/
ditur. et ideo virore ex rore et aque influ/
entia decorat et insignit' propter quod et
ibi nutriebantur pecora. que in templo
debuerunt imolari domino et offerri. et qz
animalia ex rore influentia et herbis
eiusdem montis impinguata. in monte
syon. id est. in atrio templi offerebatur.
Ideo dicitur fm hebreos per prophetas
qz ros hermon descendit in monte syon.
quod ad litteram fieri non potuit. quia
mons syon monte hermon altior existit
Insuper et ab eo valde remotus fuit. pro/
tanto igitur ros montis hermon dicitur
descendisse in syon quia pinguedines et
adipes animalium que in illo monte pa/
scebantur ad pastus ignis altaris in hie/
rusalem in sacrificio offerebantur ppter
quod et hermon lumen exaltatum inter

pretatur sicut dicit glo. sup psal. quia lu-
men in altari augebatur quando ignis
sacrificij tali pabulo fouebatur.

Capitulum. VIII.

De hebron

Mons hebron mons est in iudea
in quo est sita ciuitas famosissi-
ma ab eiusdem montis nomine
hebron dicta. vt dicit Rabanus. Cuius
vallis dicitur vallis mambre que ab an-
tiquo tempore ab amicis aner et eschol
est possessa. vt patet in Gen. Hic mons
locus est sollemnis ratione sanctorum pa-
triarcharum quorum corpora ibidem quasi
a mundi principio requiescunt. vt dicitur
Gen. ibi adam maximus &c. Item il-
lum monte potentissimi viri iure heredi-
tario possederunt. vt patet Iosue. xv. vbi
dicitur Deleuit ex eo caleph filios enach
ysai et achinaan et pitholomai &c. In hoc
monte tanquam in loco tutiori domini prin-
cipium regni dauid instituit et ei vt il-
lac ascenderet post mortem saul diuini-
tus imperauit. vbi septem annorum spa-
cio regnans tandem ad totius regni isra-
helitici fastigium assumptus fuit. Iste
mons ab antiquis cariatparte fuit pri-
mitus nuncupatus. i. ciuitas quatuor. qz
nominatissimorum viroꝝ quatuor corpora
ibi requiescunt. vt dicit Hiero. scz adam
et abraam isaac et iacob &c.

Capitulum nonū.

De montibus ethyopie

Montes ethyopie dicuntur esse. vij
inter quos papius mons athlali
est. Ethiopia enim vt dicit Plinio.
libro. xiiij. ca. iij. circa occidentum montuosa
est et arenosa in medio. ad orientalem
autem plagam deserta cuius situs ab occi-
duo athlantis montis vsqz in egypti fi-
nes porrigit a meridie oceano. a septen-
trione nilo flumine clauditur. Huius regio-
nis montana sicut et plana plurimas ha-
bent gētes. vultu et monstruosa specie hor-
ribiles. ferarum quoque et serpentum refecta
sunt multitudinem. Illic rinocerota le-
stia. s. vnicornis. illic cameli et pardi illic
basilisci et dracones ingētissimi ex quorū

cerebro gēme extrahuntur. Facinet quo-
que et crisoprassus ibi inueniuntur et cinomo-
mū recolligit. Illic gignunt seuere vt
dracones strutiones et symie et etiam ele-
phantes. Hucusque Ipsi. dicit etiam ibidem
quod inter cyrenē et ethyopiā est fons qui fri-
get calore diei. et cal et frigore noctis con-
tra naturā aquarū et fontium aliorum.

Capitulum decimū

De ethna

Ethna est mons in sicilia insula
ex quo rumpit ignis cuius sulphu-
re quemadmodum in gehenna vt
dicit Ipsi. li. xiiij. ca. vi. Hic mons ab illa
parte que stat eurus vel affricus habet spe-
luncas plenas sulphuris vsqz ad mare
reducas que spelūce in se recipiētes flu-
ctus ventū creant qui agitati ex sulphu-
re ignē gignit. vnde et incēdium fumosum
ad terrā ab hoc monte erūpere cōsuevit.
sicut ibidem dicit Ipsi. In hoc etiam monte se-
pe dicuntur apparere quedam figure et audiuntur
sepe ab icolis terre circa montē ethne
gemitus et voces querulose vñ a plenis
quod creditur quod ibi sint loca penalia in quibus
aie aliquę puniunt quod tamen non assero sed
beatus Grego. in dialogo suo videtur te h
facere mentionē.

Capitulum vndecimū

De monte esau.

Mons esau idem est quod mons seyr
In hoc monte est ciuitas idumea
ab eodem dicta. ad est ab esau filio
Isaac qui ciuitatē illā primum dicitur cōstituisse
vt dicit Hiero. sup abdiā. nā esau seyr
et edom appellatur est. vt hoc dicit glo. sup
Deut. ij. Seyr inquit est mons in terra
edom in qua habitauit esau in regione
gabalena vbi primo habitabat horrens
quem interfecit chodalaomoz Gen. xiiij. et
hic mons dicitur est ab esau piloso et hispi-
do seyr. i. et pilosi nomen accepit. istum
montē habitauerunt primo horrei homi-
nes stature gigantes enormitate corporis
horribiles. vt dicit glo. sup Deut.
ij. quibus expulsis atque relictis habita-
uerunt ibi filij esau. vt dicit Deut. ij. Ho-
res itaque terre edom altissimi sunt. ita

Liber XIII

quod aliquibus partibus nubes tangere videatur. Sunt autem montes illi cavernosi et cœcaui et speluncis pleni. ut dicit glo. super abdiā. in quibus habitant homines in estate quia ibi minor est estus solis.

Capitulum. XII.

De monte effraim
Dns effraim specialiter dicebatur mos in tribu effraim in quo iohue fili nūn recepit possessionē. ut patet Josue. xix. in quo edificauit ciuitatē habitantē in ea. inter alios vero regionis illius montes. ut dicit adamancius. erat mos iste herbis et arboribus insignior et fructibus fecundior situ sublimior aspectu pulchrior aere salubrior riuulis fontium montem irrigantium fertilior. et ideo erat locus agrum ut in eo iohue dicitur est iohue habitaret. ut dicit idē adamā. in eodē monte a septentrionali parte montis iohue est sepulchrum. ut dicit Josue. xxiiij. Erat etiā mos iste vicin⁹ lychem quae erat ciuitas refugij cum suburbanis suis in monte effraim. ut patet Josue. xx. ubi sepulta sunt ossa ioseph ut dicit Josue. vii. In eodē etiā monte repositi sunt iohue cultros seu macheras petras quibus filios israel in heremo circūcidit. ut dicit adamā. super Josue. c. xx. Preterea in monte effraim habitauit teliora prophetis. sa et sedebat sub palma quae erat inter herzel et rama. ut patet Josue. iij. c. Multos enim montes particulares siue colles habuit mons effraim. i. tribu effraim. quia tota illi⁹ fors plurimum fuit montuosa et in locis pluribus nemorosa. ut patet Josue. xvij. Item in eodē monte interfecti sunt principes madianozeb et zeb quorum capita ad gedeon transiordanis fluminis sunt allata. ut patet Josue. vii. In ramatha etiā montis effraim natus fuit samuel propheta. i. Regū. i. et ibidē conuersatus. quia ab eo in eodē loco saul in regem primit⁹ est inunctus. ut patet i. Regū. x. In eodē etiā monte samuel mortuus est et sepultus. i. Regū. xxi.

Capitulum. XIII.

De monte phasga
Phasga mons est maximus continens in se multos particula-

res montes. Nam in hoc monte sunt abarim et nebo qui sunt colles super quos ascendit moyses ut videret terminos terre promissionis antequam moreretur in valle eiusdem montis in campestribus moab tumulo traderetur. ut patet numeri. xxvij. et Deut. ultimo. Sic mons fuit in finibus moabitarum et amonitarum diuidens terram eorum a terra amorreorum quam postea possederunt ruben et gad et dimidia tribu manasse. ut patet Deut. iij. Radices vero istius montis tangunt mare rubrum quod est mare salissimum. sicut dicit Deut. iij. tam in textu quam in glo. Unde isti montes diuidebant terram quam inhabitabant moabites et amonites a terra quam in possessionem receperant israelites. Unde usque ad verticem eius montis puenit moyses et ex illo loco totam terram promissionis fuit contempletus ibique mortuus est. et in valle eiusdem montis ubi fuerunt campestria moab sepultus est usque hodie occultatus. super istum montem phasga ascendit balaam ariol⁹ cum balaac rege moabitarum ut malediceret populo israelitico cui⁹ maledictione totum minus conuerterit in benedictionem. ut dicitur numeri. xxij. Ex quo patet quod mos ille fuit mons diuisionis. quia terminos malorum bonorum terminis diuidebat. Item mons benedictionis. quia inde totum n⁹ per balaam per heram benedictionem populo israelitico conferebat. Item mons fuit speculationis et contemplationis. quia inde moyses terre promissionis terminos perueiebat. De hoc monte dicit Hieronymus in libro de nominibus locorum. Libarim inquit est mons in quo mortuus est moyses in terra moab contra hiericho in supercilio montis phasga a qua tota regio in circuitu dicitur phasga et ostenditur ascendentibus de lydia de meselon et idem est quod et nebo etc.

Capitulum. XIII

De monte gofor
Gofor est mons huius collis moabitarum et est pars montis phasga super quem balac duxit balaam. ut malediceret israel. numeri. xxij. ita dicit Hieronymus in libro supradicto.

Capitulū quinde-

cimū **D**e monte galaad

Galaad vt dicit hieronymus mons est ad quem iacob venit septimo die de canaan quando fugiebat laban. Est autem vt dicit idem ad terga fenicis et arabie collibus libani copulatus. et extenditur vsq; vltra iordanem in terra que quondam fuit scion regis amorreorum postea vero cecidit in sorte tuben et gad et dimidie tribu manasse in quo monte est ciuitas edificata et cōsimili nomine appellata a galaad filio machir filij manasse. Hic mons inter alios est nobilis. qz mons est pasture et refectionis. Est enim fertilissimus in frugibus et in pascuis et in fontibus. Item mons est medele et curatio. nam in galaad inuenitur resina qua curatur vulnera et diuersi morbi sanantur. vt dicitur Diere. viij. Aliquid resina est in galaad et. Item mons est pacis et reconciliationis. qz in monte galaad cōfederatus est iacob cum laban et ei totaliter reconciliatus. vt patet Gen. xxxi. Item mons est testificationis. vt patet ibidem. Dicit enim appellatus est nomen eius galaad. i. cumulus testis. Item mons est lucris et negociationis. nam montana galaad negociatores pro speciebus aromaticis cōparadis sepius frequētabāt. vt patet Gen. xxxvij. viderunt negociatores venire de galaad portantes aromatica in egyptum.

Capitulum decimū sextū **D**e monte garizim.

Garizim vt dicit Hiero. est mons ebal ex aduerso respiciens. In his duobus montibus benedictiones et maledictiones populo intrati terram pmissio nis pmulgabant vt p benedictiones puerat ad bonū legis amatores. Per maledictiones vero terrentur decalogi transgressores. In garizim vero sex tribu nobiliores cum sacerdotibus proclamabant benedictiones. Et ideo inoleuit consuetudo vt mons ille haberet in veneratione a posteris et frequētare causa sacrificij et oratio

nis. Unde inter iudeos et samaritanos fuit contentio de loco adorationis samaritanis proferentibus montem garizim cōuenientiorē esse ad orandū q̄ templum in hierusalem. iudeis contrariū asserentibus. vt patet Johannis. iij. tam in textu q̄ in glosa.

Capitulum decimū septimū **D**e monte gelboe

Gelboe sunt mites. vt dicit Hieronymus alienigenarū. vij. milia. a sitopoli in quibus est vicus gradis qui gelboes nūcupatur in montibus. istis perijt Saul cum ionatha filio suo et corruit coram philisteis israel. vt patet. i. Regū vltimo. Contra quos indignatus dauid propter ruinam populi ipsis maledixit et maledicēdo eos in siccitate et sterilitate cōmutauit. vt dicit glosa sup. ij. libri regū ca. i. Montes inquit gelboe vltres fuerūt ante maledictiones quos hactenus maledictioni subiaccere ferunt nec vnq̄ ibi pluere testantur.

Capitulum decimū octauū **D**e monte golgata.

Golgota vt dicit Hieronymus est mons caluarie in quo saluator noster fuit pro salute hominū crucifixus et vsq; hodie ostenditur in helia ad septentrionalē plagam montis syon. Dicitur autem locus caluarie s̄m Iherosolymorum quia ibi capita hominū damnatorum decaluantur.

Capitulum decimū nonū **D**e gaas.

Gas est collis in monte esraim in possessione iosue filij Nun vbi mortuus fuit iosue et sepultus in septentrionali parte eiusdem montis. vt patet in libro iosue capitulo vltimo cuius sepulcrum ostenditur in monte predicto vsq; ad presentem diem. vt dicit Hieronymus in predicto libro de nominibus.

Capitulum vicesimum **D**e monte hephron.

Dons Iephron est monticulus I
tribu iuda contra septentrionem
in. xx. ab helia miliario ubi est
villa pergandis que effrata nuncupa-
tur vt dicit hieronymus.

Capitulum. XXI.

De montibus israel
Montes israel dicuntur montes
generaliter totius terre pmissio-
nis siue fuerint vltra iordanem
siue intra sepe tamen sumuntur pro terra
decem tribuum que fuit montuosa preci-
pue in tribu dan et effraym. Nam et de-
cem tribus nomen israel sibi vindicau-
erunt sub hierobam qui fuit de effraym
et regnavit primo in sarnaria super de-
cem tribus vt dicit hieronymus. et pa-
ter in historia libro. iij. Regum. xij. Di-
montes multum erant pascuales vbe-
tes fructuosi et frugiferi oliui et alijs ar-
boribus fructiferis confiti. erant etiam
medicinales herbis et speciebus aroma-
ticis pleni. vt dicit Isidorus libro. viij.
capitulo. iij. Samaria regio est palesti-
ne ab opido quondam nomen accepit qd
quodam erat ciuitas regalis in israel. que
nunc ab augusto sebastia nuncupatur.
Hec regio iudee vicina est et illi simi-
lis in natura. Nam variatum opum di-
ues est frugibus fertilis aquis illustis
opima balliamis. Unde fm gratiam ele-
mentorum iudei hanc terram melle et
lacte fluentem iudicabant. Nam in eius
montibus propter pascuam abundan-
tiam innumerabilium ouium et pecorum
greges et armenta pascebantur. Alpes eti-
am innumerabiles in eisdem mellifica-
tes. herbarum et florum suauitate dulci-
fua nutriebantur. fructus et fruges pro-
pter aeris temperie et vris abundantiam
citissime ad maturitatem in illis mon-
tibus ducebantur. aurum et argentum et ce-
tera metallorum genera in illis montibus
fodiebantur. Deut. viij. Fontes et flumi-
na de venis montium superius progredie-
bantur. loca munitissima in illis monti-
bus edificabantur. fere siluestres sicut ti-
grides et leones in illis nemorosis mon-
tibus couersabantur.

Capitulum vicesi-
mussecundum

De montibus iherosolymis.

Iherosolymis montes dicuntur mon-
tes sithie eo qd vltra eos stat to-
reas. vt dicit Isid. li. xiiij. Sunt
autem fm Isidorus eundem ca. iij. terre sithie
locupletes inhabitabiles tamen plures.
Nam vbi in plerisque locis auro et gemis
montes sithie affluunt. grifoni immanis
tate rarus ibi accessus hominis est. In il-
lis montibus smaragdi optimi sunt et ceteri
stalli purissimi de sithie montibus trans-
mittuntur. Sunt autem silue aspere ibi et ma-
xime que immanibus feris pardis tigris
dibus et pantheris sunt replete. Ibi etiam
sunt canes tante magnitudinis et tam
imense feritatis vt thaurum piment et
leones piment et occidant et maxime in al-
bania et hircania que sithie sunt regiones
que motuose sunt et plurimum nemorose.

Capitulum vicesi-
mumtertium

De carmelo

Carmelus est mons iudee in qua
est ciuitas dicta carmela. Et est
duplex carmelus. vnus in superiori
parte contra meridiem in quo nabal legem
pauisse greges. i. Regum. xxi. alius est car-
melus in inferiori parte terre respiciens
mare. vterque mons fertilis est et pascuis
fructibus et herbis.

Capitulum vicesi-
mumquartum

De libano

Mons libani est mons phenicis
altissimus. cui meminerunt pbe-
te. Dicitur autem libanus a thure
vt dicit Isidorus. qd ibi colligitur. cuius
pars ad orientem respiciens libanus appel-
latur. vt dicit Isidorus. Libanus etiam id est
candidatio vocatur. quia perpetuis niuibus
semper in hyeme seorsum et estate candidatur.
Nullo enim tempore ita nix totaliter elis-
quescit quin in aliqua sui parte valeat
inueniri. Est autem libanus fluminis et fontis
principium et origo. ex eius radice vt
dicit Hieronymus. oriuntur duo fontes
seorsum iordanem qui simul iuncti iordanem ef-
ficiunt. Libanus igitur est mons redolens

rie & summe aromaticitatis. nam ibi her-
be odorifere crescunt. ibi etiam arbores
thursifere conalescunt quarum gummi col-
lectum olibanum a medicis nuncupatur. ut
dicit hieronymus. Item mons est sufficien-
tie & fecunditatis. Nam propter rosis abun-
dantiam & pluviarum frequentiam herbis
abundat precipuis pascuis & terrimis &
fructibus optimis & maturis. Et ideo in
monte libani nutriebatur animalia que
offerebatur in templo. & in ipsi pascuis
fouebatur. Item mons erat eminentie &
maxime sublimitatis. quoniam ut Raba-
nus super Regum dicit omnes alios mon-
tes illius regionis altitudinis situ liba-
nus excedebat. Et ideo venientibus tyris
per remota valde maris nauigia se nau-
gantibus oculis offerebat & quos de terent
nauigantes proterere portus sua altitudine
ostendebat. ut dicit idem ibidem. Item
mons erat indeficientis influentie & sem-
piterne humiditatis. nam cuius sicca-
tem prefferret in sua superficie. nobilissi-
mis tamen absidabat intrinsecus venis
aque. ut patet in puteis aquarum viuentium
qui iuxta salomonis silam in canti-
cis solent continue cum impetu de libano
emanare. ut dicit Cant. iij. quasi puteus
aquare &c. Item mons confidentie & securi-
tatis. Nam in libano quiescentes tunc sunt
a venenosis & serpentibus quos sua aro-
maticitate & virtute fugant tam herbe quam
arbores ibidem continue concrescentes.
Nam cedri ibi crescentes suo odore fu-
gant omnia venenosa & ibi venenosa re-
ptilia viuere non permittunt. ut dicit hie-
ronymus. Item mons est pulchritudinis
& amenitatis. Nam cedrorum & aliarum vi-
rentium arborum mira proceritas grami-
num & herbarum continua viriditas cuius
siluestrium canora suavitas. riuorum & fon-
tium multiplicitas libanum amenum effici-
unt & iocundum. Item mons est medici-
ne & sanitatis ibi enim species aromatice
crescunt que sunt contra mortuos innume-
rabiles remedia & medela. ibi cedri & pal-
me. ibi cipressi & oliue quorum liquores et
refine sunt contra diuersarum infirmi-
tatum incommoda precipue medicinae.
Item mons leticie & iocunditatis. nam in

collato libani crescit absidantia vini opti-
mi & precipue leticie & hilaritatis mari-
me inductui. Item mons honorificentie
& dignitatis. nam inter omnes montes
arabie phenicis & syrie mons libani i sub-
limitate. in fecunditate. in amenitate et
aeris salubritate obtinet principatum. ut
dicit hiero. Josephus & Iobes.

Capitulum vicesi

insequenti De moria

Moria est mons in hierusalem in
quo edificatum est templum salomonis
sicut dicitur. Paral. iij. Hic
enim montem emittit dauid ab ornani iebuseo
sercenis siclis auri purissimi. ut in eo edi-
ficaret altare domino quoniam per numerationem quam
fecit dauid plus est percussus. i. Paral.
xvi. In hoc monte imolauit domino & orauit &
exaudiuit illum dominus de celo in igne super al-
tare holocausti. In hoc monte obrulit abra-
am holocaustus per ysaac quem dominus precepit
ibidem imolari Gen. xxi. vbi dicit glossa
hiero. super illud verbum. vade in terram vis-
sionis & offer filium tuum super vnum montem
&c. Hic montem hebrei dicunt esse illum in
quo postea templum conditum est in area
ornani iebusei in monte moria que idcirco
illuminas & lucens interpretatur. quia ibi est
dabitur. hoc est oraculum dei & lex & spiritus qui
inspirat per petras & vocet homines veritatem.
Ducis quoque hiero. In eodem loco creditur
cob dormiuisse & ascendentium angelorum
scalam vidisse visionem. ut patet Gen. xxvii.
vbi dicit glossa. super illud verbum. Non est hic
aliud nisi domus dei &c. Hoc dicitur quod preuidit
templum & dei cultum ibidem futurum. Fuit autem
iste locus collis a latere montis syon vbi
edificata est postea turris dauid. An propter
predictis quod mons moria fuit mons visio-
nis & reuelationis. mons sacrificij & oratio-
nis. mons prophetie & instructiois. mons lu-
minis siue illuminationis. mons angelice
frequentionis. mons diuine apparitionis
mons misericordie & propitiationis.

Capitulum vicesi

insequenti De neto

Neto mons est in terra moab in
vertice phasga contra hiericho.

De hoc monte vidit moyses terrā pmissiōnis et ibidē mortuus est postq̄ terrā fuerat contemplatus. vt dicit Hiero. et ps in hystorijs Hiero. xxvij.

Capitulum vicesi mūseptimū

Dons hor est mons in extremis finibus terre edom in quo mōte mortuus est aaron iubente domino in āno. xl. postq̄ egressus ē de egypto cū esset āno. cxxij. vt dicit Hiero. xxvij. Fuit aut̄ tricesima mansio in qua remanserunt filij israel postq̄ egressi sunt de egypto. sicut dicitur in libro Numeri. c. xx. Cum mouissent castra de cades venerūt in montē hor. q̄ est in extremis finib⁹ terre. In hoc monte suscepit eleazar filius aaron primo sacerdotij principatū.

Capitulum vicesi mūoctauū

Dons oliuēti est mons in iudea iuxta hierusalē sic dictus p̄t̄ copiam oliuarū que in monte illo maxime abūndabāt. et ideo ab Augu. sup Joben vocat̄ mons chris̄matis et vnetōnis. mons luminis. mons pinguedinis et refectionis. et mons medicam̄is et curationis. Et hoc dicit̄ p̄t̄ oliuarū ibi crescentiū abūndantiā quā fruct⁹ ē vnetuosus luminosus et deliciosus. q̄ vt dicit̄ Iherozus. Oleū oliue ex radicis amaritudine surgit in pabulū lumis in medicamen vulneris et in refectionē esurientis. In hui⁹ montis oliuarū radice siue pede fuit riuul⁹ qui dicit̄ torrens cedron inter cui⁹ ripā et montē fuit ort⁹ quē dñs orōnis et quietis grā sepi⁹ frequētauit et sub intrauit. vñ et ibi capt⁹ fuit primo i orto qui gethsemani dicit⁹ est. vt dicit̄ Job. xix. ibi enī sc̄z in pede mōtis fuerat quondam villula dicta gethsemani cui⁹ orti tūc tēp̄ris adhuc ibi erāt vt dicit̄ Aug. et illorū locū ortorū dñs ex consuetudine frequētabat. Hic aut̄ mōs fuit ad orientāle p̄tes tēpli. et ideo mane illuminabatur sole oriente. de vespe vero et de nocte illustrabatur ex fulgore a luminari templi resplēdente. Et ideo merito mons luminis dicebatur.

tum q̄ a celo et a templo lumen recipiebat. tū etiā q̄ lucis materiā olei sui abundantia alijs impēdebat. vt dicit̄ Aug⁹. In hoc mōte erat quidā viculus nomine bethphage q̄ sacerdotū erat. in cui⁹ mōtis latere erat ciuitas dicta bethania que fuit ciuitas marthe lazari et marie. vt dicit̄ glo. sup Mat̄. xxi. De hoc mōte dicit̄ m̄ celos ascendit. et supra eundē montē ad iudiciū apparebit. vt patet in Act. i. tā in s̄ra q̄ in glo. In hoc monte edificauit salomō delubra et excelsa vt ps. ij. Regū. c. Et iō vocat⁹ ē mōs oliue et p̄t̄ iudicis mōs offēnsiōis. iij. Reg. xxij. q̄ sc̄z in illis idolis offēdit salomō deū suū.

Capitulum vicesi mūnonū

Olympus est mōs macedonie excelsus nimis ita vt sub illo nubes esse dicatur. vt dicit̄ virgilius. Flules excessit olympus. Dicit⁹ ē autem olympus quasi ololampas. i. quasi cellū. Hic mons macedoniā a tracia diuidit. Tante enī sublimitatis est mons olympi q̄ omnes excedit aeris turbine et alias passiones. An̄ p̄bi ibi ascendentes vt situs et curfus stellarū inspicerent ibi viuere nō poterāt nisi secū spongias cū aqua ferret̄ et sic p̄ aque attractionem aerē redderent grossiorē siue spissiorē vt dicit̄ magister in hysto.

Capitulum tricesimum

Oreb mons est in regione madiarabā in deserto cui coniugitur desertū sarracenoꝝ. quod vocatur pharan. et est idem mons oreb et syn. vt dicit̄ hieronym⁹. In hoc monte vidit moyses multas visiones. vt patet Exo. ij. ibi vidit rubū ardentē et cōburentē ibi audiuit deū loquentē sibi et multa p̄cipientē. sicut post de monte synai dicitur.

Capitulum tricesi mūprimū

Dons parnasus ē in thessalia iuxta thetiā. qui mons duas habet

let vertices q̄si in celum eleuatos. in q̄b̄
quondā appollo ⁊ liber bach⁹ colēbāt for
te propter locoꝝ amenitatē ⁊ vinorum ⁊
vinearū maximā v̄tētatē.

Capitulum tricesi

mūsecundū De alpib⁹

Rep̄ h̄i montes sunt alpes in ca
p̄te germanie. vt dicit Isidor⁹.
quia a p̄petuo ventoz flatu ⁊ tem
p̄statu impetu sic dicitur. Nā triph⁹ in
greco impetus dicitur in latino. Dicitur
autē alpes id est alti montes ad quoz ca
cumia nō nisi p̄ altos pedes collū ⁊ alio
rum inferior montū puenit. In his al
pibus sunt p̄petue niues. frequētes nu
bes. fontū ⁊ fluminū magnoz capita et
origines bestie ⁊ fere siluestres aues ml
tiplices ⁊ maxie illi⁹ generis volucres q̄
tū ale de nocte sunt lucētes. vt dicit Isi.

Capitulum tricesi

mūtertū De rupib⁹

Rupes sunt altissimi mōtes soli
dissimi ⁊ fortes sup̄ altitudines
alioꝝ montū emnētes tempe
statu impet⁹ ⁊ umbriū fluxus ⁊ st̄tue reci
pientes. p̄pter q̄ terra superficialiter di
luitur ⁊ duriores mōtis ptes ⁊ sp̄ctio
res in petra cōmutate rupes imobiles et
ineuabiles aliq̄ efficiunt. quāsiq̄ au
tem rupes exterius multū habeant soli
ditatis ⁊ asperitatis. intus t̄n̄ habēt ali
quid sp̄ō ḡiositatis ⁊ cōcauitatis. vñ hu
mores ibi attracti ⁊ collecti sepe p̄ capu
ta fontū scaturiūt ⁊ erūpūt. Venti eti
am ⁊ aque cauernas rupū intrāt. ⁊ sunt
aliq̄ causa terrē mot⁹ ex cui⁹ violētia ru
pes q̄siq̄ corruūt ⁊ t̄p̄p̄nt. solis aibus
vt aquilis ⁊ vulturib⁹ rupū cacumina
perna inueniunt. rupib⁹ etiā maris lit
toꝝa sistunt. ⁊ ad duriciē rupis vndarū
⁊ procellaz impet⁹ elidit̄ur. loca munitō
nib⁹ apta in rupib⁹ rep̄riūt̄ur. auum ⁊
animaliū latibula in rupib⁹ construunt̄
tur. nebulis ⁊ nubib⁹ capita rupium obi
uoluntur. Radijs solarib⁹ in ortu solis
summitates rupū pfundunt. Rupes eti
am dicunt q̄ ad t̄p̄pendū sunt difficiles
Sine enī ferri violētia types nullaten⁹

pfundunt. ⁊ de pfundis etiā rupū venis
p̄ciosi lapides ⁊ metalloꝝ varie sp̄s se
pius extrahūt̄ur. partes autē eminētes
in p̄ruptis rupib⁹ dicunt scopuli a sco
pin q̄ est intēdere vel speculari. q̄ inde
loca remotissima specular̄tur.

Capitulum tricesi

simūquartū De sephara

Sephara mons est orientis in
dia vt dicit hiero. iuxta quē ha
bitauerunt filij yethan filij lema
bre quos Iosephus dicit venisse deinde
in sephara. ad quem locū classes salomo
nis cum quibusdā cōmercijs infra tres
annos venire cōsueuerūt. hec est tharsis
terra ⁊ portus maris vnde serui salomo
nis aurum ⁊ argentum simas et pau
nes ⁊ dentes elephantinos detulerūt. vt
patet. iij. Regū. r.

Capitulum tricesi

mūquintū De segoz

Segoz est mons paruulus qui et
balo dicitur est iuxta sodomam
vt dicit hiero. in quo edificata
fuit v̄bs que ad p̄ces loth liberata ē v̄bi
crescit vinea balsami in signum p̄stine
fertilitatis ⁊ roma palmarū. Imminet
autē mari mortuo ⁊ fuit in eo postea posi
tum p̄fidū romanoz. De hoc dicit Ala.
xv. v̄bi dicit glosa. q̄ vitula vocabat̄ p̄
pter lasciuā cōternas q̄ bis concussa.
tertio tremotu corruit que robusta p̄
māssisset post liberationē nō peccasset.

Capitulum tricesi

mūsextū De montesynai

Synai est mōs cuius pars ē ozeb
⁊ est in arabia in p̄uitia madian
De hoc monte dicit Iosephus
in li. ij. antiquitatū. Syna mons est ex
cellus et ad pascua egregius optimas
herbas ferens. Eratq̄ hec opinio ibi ha
bitare deū. ⁊ ideo primitus ibi nemo pa
scebat oues. quia pastores illuc ambula
re minime p̄sumebāt huic monti appo
pin quas moyses prodigiū vidit. i. ignes
rubū cōburentē ⁊ eius vindicatē ⁊ florē
nullatenus depascentem. ⁊ eius ramos

fructiferos nullo incendio deuastantem
 quibus flama velox et vehemens nimis est.
 Unde de illo igne dominus ad moysen locutus
 est. Item idem libro. iij. ascendit moyses
 in syna qui mons est excellentissimus in
 illis regionibus. et propter altitudinem ma-
 gnitudinis sue et scopulorum proceritatem
 non solum est hominibus inaccessibilis. ve-
 rum etiam cum labore videri potest. et quod ser-
 uo erat verum circa eum habitare erat ter-
 ribilis et inadibilis vniuersis. circa radi-
 ces huius montis hebrei sua tabernacula
 locauerunt. et ibi verum videre in igne et in
 nube et ipsum personam loquentem audi-
 re meruerunt. Dicitur itaque mons syna
 mons diuine habitationis angelice fre-
 quentationis mons luminis et inflammati-
 nis. mons nubes et caliginis. mons plu-
 uie et rosis. mons pascue et refectionis.
 mons sapientie et eruditionis quod de illo
 monte dominus moysen et populum instruebat et
 ei legem preserebat. mons misericordie et pro-
 missionis. quod inde bona inaudita populo
 promittebat. mons iusticie et cominationis.
 quod timore inspicientibus inferebat. unde
 mons fuit fulguris et chrysolitidis. mons
 tulle et clangoris. mons amicitie et confede-
 rationis. quod mediante lege populum ibidem
 sibi sempiterno federe vinciebat. mons iudi-
 cice et puritatis. mons leticie et iocundita-
 tis. quod nulli ad montem accedere potuerunt
 nisi qui mente et corpore mundi erant. ibi eti-
 am qui mundi erant coram domino cum leticia
 comedebant et bibeabant. mons clementie et
 pietatis siue propiciationis. mons sacrifi-
 cij et orationis. Nam ibi domino imolabant
 ac precibus moysi et supplicationibus verum sibi
 placatum et propicium audiebant.

Capitulum tricesimum

De monte syon
 Non mons erat in hierusalē su-
 per cuius vertice erat arx siue tur-
 ris dauid ibi posita pro tutore et
 defensione ciuitatis. In vno autē latere
 montis syon erat templum quasi medius
 inter arcem et inferiore ciuitatem. ut scilicet
 munitio arcis defenderet templum et tem-
 plum cum arce protegeret ciuitatem. Et
 ideo sepe scriptura vocat hierusalē filias

syon quod sicut filia protegitur a matre et sub-
 ditur ipsi matri. sic ciuitas inferior tem-
 plo fuit subdita atque arci. Tante autē au-
 toritatis et nobilitatis inter ceteros mon-
 tes fuit mons syon quod non solum ciuitas hie-
 rosolima nec etiam ipsa iudea verum etiam
 vniuersalis ecclesia tam ex iudeis quam ex ge-
 tilibus congregata sepe in prophetis a monte
 syon denominat. sicut ibi. Fundas in ex-
 ultatione vniuersę terre mons syon late-
 ra aqilonis ciuitatis magni. Nam mons fuit
 magne altitudinis et sublimitatis. ma-
 gne fortitudinis et firmitatis. magne ple-
 nitudinis et vbertatis. magne pulcritu-
 dinis et amenitatis maxime confidentie et se-
 curitatis. maxime opulencie et locupleta-
 tionis. maxime leticie et exultationis. pre-
 cte iusticie et sanctificationis. mons doctri-
 ne et eruditionis sic scriptum est Esa. ij. De
 syon erit lex. mons prophetie et reuelationis

Capitulum tricesimum octauum

De selmon
 Selmon est mons in tribu effraim
 iuxta confinium tribus manasse in
 qua ascendit ab ymelech quoniam dicitur
 cantus sic himitas ut dicit hiero. et legitur
 iud. ii. mons pro multitudine artorum densus
 et ymbrosus. propter quod et selmon ymbra ut
 interpretatur. Est etiam mons irriguus et igne-
 bus multus pinguis et pascuosus. sicut dicitur
 in psal. mordealbabatur in selmon mons
 dei mons pinguis.

Capitulum tricesimum nonum

De monte sophon
 Sophon est mons in tribu effra-
 im in loco armathen unde oritur
 fons fuit samuel. ut dicit hiero.
 Fuit autem locus in alto situs fertilis et gra-
 minosus. aquis irriguus. artibus con-
 ditus et deliciosus Saron de quo dicitur Esa. xxxv.
 est mons inter montem ebal et stagnum
 tyteriadis. unde et tota illa regio saron
 usque hodie est vocata. ut dicit hierony-
 mus. Omnis etiam regio a cesaria paleste-
 ne usque ad opidum ioppe saron dicitur. Iuxta
 montem istum campi sunt fertilissimi. ut di-
 citur glosa super Esa. xxxij. tam frugibus quam
 fructibus valde apti.

Capitulū quadragesimū

De monte seon

Mons seon de quo dicitur Deuter. iij. dicitur pars montis galaad quae extēditur per desertū vsq; trans iordānem. vbi habitauit seon rex amorreorū et cecidit in sorte ruben et gad et dimidie tribus manasse. vt dicit hiero. sup. Die. re. c. lvi. ibi. Ascendente galaad etc. quere supra de monte galaad.

Capitulū quadragesimū

De monte semeron.

Semeron est mons de quo dicitur. ij. Paral. xij. c. in quo ē mōsebaseth vbi reliq̄e Johānis baptiste requiescūt. vt dicit hiero. In eodem quidē monte prius edificata est samaria. a qua et tota regio postea samaria est vocata. Hec ciuitas rōne montis fuit fortissima et ad expugnandū difficilima. Unde et reges assyriorū miris sumptibus et bellorū maximis apparatibus eam tribus annis cōtinue obsederūt. et vix propter famis angustia cōtra ipsam p̄ualere virtute poterūt. Imo vt dicit hiero. et Josephus nunq̄ eam expugnassent si ipsius habitatores deū israel ad iracundia p̄uocantes plenā p̄fidentia habuissent in domino et ipsius legem nullatenus reliquissent. Isti montis proprietates quere supra de monte israel. et ibi plene inuenies.

Capitulū quadragesimū

De monte seyr

Mons seyr de quo sepius habetur mentio in scriptura est idē qui et mons edom de quo supra sufficienter dictū est. quere de monte edom siue esau. trinomi⁹ erat esau.

Capitulū quadragesimū

De monte taloz

Taloz est mons in medio campo gables. vt dicit hiero. sup. Die. re. c. lxxvi. et est mons mira rotunditate sublimis distans a dyacesarea. et milito ad orientāle plagā et fuit in p̄fimo sabulon isachar et neptalim. Hic mons

inter totū terrae p̄missis montes marime est famosus rōne situationis. fertilitatis. amenitatis fortitudinis et firmitatis. gleba enī illi⁹ montis est fertilis v̄neis oliuis et alijs arboribus fructiferis abilis. aer ibi est salubris. ros frequēs et dulcis. imber tā temporane⁹ q̄ serotinus mediocritas. ibi arborū p̄ceritas que non deponit hyeme et estate comā vel vitores suū ibi auū multigenarū canorus sonitus et canora suauitas. quaz voce affici audit⁹. pennarū varia dispositio ad earū aspectū puocaturus. in carnū suauitate delectatur gust⁹ et ideo multi sunt ibi aucupes auiculis loci istū frequentantibus retia et tēriculas imponētes. sicut dicit hiero. super illū locum Asee. iij. quasi rethe expansum sup. montē thaboz etc. Super oia autē montē istū reddit cōmendabiles p̄sentie saluatoris qui ipm sua p̄ntia honorauit. Nā in hoc mōte vocat in h̄ gratia ofonis p̄noctauit. in hoc mōte aliqui pauit populū. et tam sp̄iali q̄ corpali pabulo recreauit. In hui⁹ montis etiā sup. calio corā discipulis suis se transfigurare voluit et future claritatis gloriam in suo corpe discipulis reuelauit.

Capitulū quadragesimū

De zeph

Zeph mons est squalidus et v̄mbrosus in quo latuit dauid quando fugit a facie saul. et est iuxta carmelon in mōte carmeli in quo nabal carmelites quondā habitabat quae fuit de stirpe caleph vt dicit hiero. Est autē mōs multū nemorosus dumis et arboribus in fructuosus conlitus et saltuosus. feris et ibicibus peruius speluncis et antris plenus. et plurimū cauernosus et ideo frugitius et latere volentibus cōgruus et ignotis transeuntibus piculosus.

Capitulū quadragesimū

De collis

Collis est tumor terre breuis et creplanicē transcēdens et admōtis altitudine nō attingēs. Collis enī mōte est inferior sed terra altior. et dicitur tumult⁹ q̄si tumēs tell⁹ vt dicitur Ihs.

Libér .XIII.

Unde solent colles montium esse pedes, nam de collibus ad montes solem ascendere altiores. Et dicuntur colles a colendo, quia cum minori labore coluntur quam montes et plus quam montes ab hoste incoluntur in habitantibus plus aeri et calori solari quam inferior terra exponuntur, et ideo fructus in collibus ad maturitatem citius produciuntur, imbre et rore celesti plus colles quam valles profunduntur, et ideo fructus accrescentes in collibus aliis dulciores et saporiosiores inveniuntur. Item inter infima terre superficie et summa montis altitudinem tenentur colles medii quo ad situm, et ideo aer crassior et spirituosior est in colle quam in monte, purior vero et subtilior est quam in valle. Puriores enim et nobiliores recipiunt colles impressiones et influentias a superioribus quam valles, et ideo fructus quam gramina sunt in collibus salubriora quam in vallibus et aliis partibus meliora, ut dicitur Constantinus. Item colles citius recipiunt radios solis illuminationem quam valles et velocius a nubibus irrorationem. De montibus etiam descendunt torres et turres super colles et de collibus veniunt ad campestria et ad valles.

Capitulum quadragesimum septimum De valle

Nulla est terra declivis ac depressa in montium medio collocata ut dicitur Aristoteles. Est autem vallis aquarum et rivulorum fontium defluentium receptaculum et vehiculum, unde patet quod valles a rivulis ex motu emanantibus irrigantur et ex illorum circumfusione in floribus et fructibus fecundantur, frondibus et floribus vitore citius decorantur a motu et collium elevatione obumbrantur. In vallibus etiam fit maior radios solarium concursus ac collectio ac confluentia. Et ideo calidiores impressiones in vallibus quam in montibus generantur propter quod in vallibus citius quam in montibus resolvuntur nubes ex aquarum diffusionem loca circumiacentia humectantur ut dicitur Macrobius. Et ideo valles calide turbide grosse et vaporose per experientiam indicantur, quarum habitatores calidis et humidis passionibus sepe molestantur, ut dicitur Constantinus. Domus et edificia in vallibus constructa nun-

ventorum et tempestatum incommodis impelluntur quam illa que in montibus collocantur, nam montium obiectu tenentur, et precipitantur inundantur impetu defendunt, terremoto in quodammodo vallis raro infestantur, cum vero est, quod partes terre in valles residentes magis commovuntur, et sibi invicem fortius adunantur. Et ideo veteri illas partes difficili penetrant et subiniant, propter quod partes ille quod minus sunt cavere et proferre minus a ventorum subintratum impetu agitantur, propter quod non moventur, ut dicitur Aristoteles. Ad valles etiam affluunt sordes et ibi divitiis reservantur, propter aeris compulsi vallis autem quam montes grossis et fumosis vaporibus obnubilantur et ventosioribus tenebris obscurantur. Quoniam partes vallium plus quam montium profundantur ad centrum et a celi circumferentia plus elongantur. Item ex aquarum multiplici cursu et limi ac luti obiectu paludes quasi invidabiles in vallibus frequentissime coadunantur, et loca ad transitum adandum difficilia inveniuntur. Item ex humorum abundantia carices et gramina in vallibus maxime nutriuntur, salices et alie infructuose arbores in vallibus plus quam in montibus crescere dinoscuntur.

Capitulum quadragesimum octavum De campo

Campus secundum Aristoteles est terre planities nec depressa ut vallis, nec erecta ut montes, et ideo quod equalis est pedibus campus est vocatus, a campo greco quod breve vel equale dicitur in latino. Et est campus locus planus et incultus, nec vomere sulcatus nec stercore impinguitur, sed potius de ambulationi vel reductioni aut militari exercitacioni iuxta civitatum habitacula deputatus locus scilicet communis et publicus omnium aspectibus expositus visibus rei publice ascriptus nulli proprius, sed omnium utilitatibus assignatus.

Capitulum quadragesimum nonum De agro

Servius dicitur Aristoteles libro xv dicitur de eo quod in eo aliquid agatur. Dicitur etiam ager ut ait Varro, aut est arvensis, id est salubris aut pinguis, id est arboribus aptus aut pascualis, quod herbis tantum per animalium val-

cat. aut flores ort. s. floribz rapibz apt.
 Unde fm antiquos ager est terra culta.
 tus xpo terra inculta vt silua 7 pascua in
 qua tā pec̄ q̄ lac haberi pōt. vñ 7 rustic̄
 nominat nā agrestius hōim hec prima et
 ociosa felicitas est. vñ 7 ager d̄r quasi pa
 sciuis. qz a diuisoribz agroz vianis pa
 scendi gratia est relic̄ sicut alluui⁹ dicit̄
 ager. quē paulatim fluui⁹ in agrū reddit
 sic 7 artificin⁹ dicit̄ ager qz a certis linea
 rum mēsuris nō cōtinet sed arce⁹ finis
 ei⁹ obiectu montū 7 arborū 7 etiā fluuiō
 rum. sic 7 noualis ager d̄r primū prosca
 sius. siue qz alteri nis annis vacat vt reno
 uet suas vires. Noualia enī semel cum
 fructu erūt 7 semel vacua sine fructu p̄
 manebūt. Aliquādo etiā d̄r ager squali
 dus quasi excolid⁹ sic dicit⁹ eo qz a cultu
 iam discesserit. aliqui d̄r ager viginosus
 id est sp̄ humid⁹. nā humid⁹ d̄r qui qñqz
 siccatur. v ligo asit est humor terre natura
 lis ab eo nunqz recedēs. **D**ucusqz **J**h. d.
 li. xv. ca. xiiij. **A**ger ē igit⁹ loc⁹ operatiū la
 boris 7 sudoris nā cū labore ager excolit̄
 ligone pcutit̄. fodit̄ euertit̄. vomere apa
 rit̄. semie serit̄. rastro tegit̄. roze 7 umbze
 pfundit̄. spinosis sepibz circūdat munif
 byeme gelu 7 frigore cōstringit̄. in esta
 te estu 7 caumate vrit̄. in vere siue xmo
 tempore colit̄. in autūno collectis fructi
 bus iterato p̄landit̄ vomere. 7 sic alter
 natis laboribz cōtinuelaceffitur.

Capitulū quadra

gesimū nonū **D**e predio

Predium fm **J**hidorum dicitur
 quasi p̄uēdiū eo qz sibi a patre
 familias in omnibz p̄uider̄. Et
 est locus in quo a patrefamilias in me
 dio agrozum suozū domiciliū p̄paratur
 vel dicitur predium eo qz antiqui agros
 quos bello ceperant p̄de nomine possi
 debant vt dicit **J**hidorus.

Capitulum quin

quagesimū **D**e prato

Pratum est cuius feni copia ar
 meta tuent̄. cui veteres romani
 nomē dederūt eo qz sit locus qui

ptin⁹ est patus. qz culture labore nō req̄
 rit. vt dicit **J**hido. Et ideo talia loca di
 cunt̄ prata quia ad fenum 7 ad gramina
 sunt parata. Prata siquidē fluminibz. ri
 uulis 7 fontibz irrigant̄. Et ideo p̄p̄ hu
 moris absidantiā herbarū radicibz nutrit̄
 menti cōtinue ministrantē herbis 7 flo
 ribus diuersi generis decorant̄. Et ideo
 propter v̄nantē 7 virentē quā p̄tendūt
 pulcritudinē prata ridere dicunt̄. Pra
 ta etiā suo virore delectāt visus. suo odo
 re afficiūt olfactū. graminū suoz sapore
 reficiūt gustū. pratorū herbe 7 flores mel
 apibus administrāt. lactis copiā in ar
 mentis 7 gregibus generant 7 augmen
 tant. vulnera curant et contra diuersos
 morbos remediū prestant.

Capitulum quin

quagesimū primū **D**e deserto

Desertum est terre spaciū sic di
 ctum quia ab hominū frequenta
 tione 7 habitate desertū nec ab
 hōibz colit̄ nec inhabitat̄. vt dicit **J**hido.
 Et hoc p̄tingit aliquoties p̄pter terre ste
 rilitates siue aeris intemperie seu prop̄
 aquarū 7 fontū defectibilitatē siue pro
 pter hostiū vastitatē. Unde desertum est
 incultū spinis ac sentibus plenū reptili
 bus 7 venenosis animalibz p̄ruū. bestia
 rum 7 ferarū siluestriū domiciliū. fugi
 uorū 7 latrocinantū habitaculū. terra
 sitis 7 ariditatis. terra estus 7 squa
 loris terra vastitatis 7 horroris. terra tenui
 et erroris. nā in deserto vie sunt tenuē. cal
 les 7 semite nō sunt trite. miris 7 alijs
 fructibz instructuosis consistit atqz plane
 arenose lapidose puluerulēte feculente
 7 alijs incōmodis itineratibz plurimum
 onerosē. Et dicunt̄ deserta vt dicit **J**hido
 quia nō serunt̄. Unde loca siluarū 7 mon
 tum que a semine vacua deservunt deser
 ta nūcupant̄. non minus tamen deserta
 dicunt̄ loca prius inhabitata 7 post casu
 aliquo desolata. vt dicit idem

Capitulum quin

quagesimū secundū **D**e heremo

Heremus aut̄ est inuia solitudo a
 paucis nisi a feris 7 bestijs hitata

Unde heremite dicitur homines deser-
ta solitudinis appetentes se ab aspectu
hominū sequestrantes. Dicitur hec here-
mus mi. per contrariū ad heres es. quia
pauci ibi herent atq; manent. Vel dicit
heremus quasi herens humus. quia du-
ra et cōpacta solet esse terra. que herem-
us vel solitudo vsualiter est vocata. In lo-
cis autē heremiticis et solitarijs fere sil-
uestres hlerius q̄ in alijs locis euagan-
tur. securius cōmorantur. Ibidem etiā p-
pter nemorū spissitudinē et siluarū mul-
titudinē volucres siluestres dulci-
mō-
dulatur. Ibidem etiā nidificat et cōuer-
santur. et ideo ppter ferarū multitudines
et auisū frequētiā. talia loca q̄uis sint so-
litaria aliquādo a venatorib; frequētan-
tur. ibi etiā aucupū laquei et retia sepi-
occultant. Talia etiā locorū habitatores
plurib; laborib; exponunt. nunc gelu nūc
estiu exuritur. nunc rore nunc umbre nunc
p̄nina nunc niue perfunditur. raro nisi
forsan a latronib; vel venatorib; inquiet-
tant. et ideo locus heremiticus q̄uis mul-
tum habet afflictionis tedij et laboris.
plurimum tamen obtinet commodi et
quietis.

Capitulum quin-

quagesimū tertium De anatro.

Antrum ab atro est dictum. eo q̄
atris tenebris et horridis est sus-
fusum. vt dicit Isid. Est eni p̄pri-
um letharii in cavernis manentū lati-
bulū in quib; latitantes prede insidiatur
et ideo specus a speculādo antrū dicitur. quia
inde post suas preedas diligētē specularē
vt dicit Isidorus. Est autē antrū in estate
frigidū. in hyeme vero calidū. et fetibus
animaliū nutriendis et occultandis est
aptum. ex sudoribus autē et vaporibus aia-
lium fetidum est et corruptum.

Capitulum quin-

quagesimū quartū De fossa.

Fossa a fodiendo est dicta eo q̄
sit terra virib; et ingenio fodien-
tium. p̄fundata. que quāto plus
in sua superficie terra accumulata erigē-
tāto inferi amplius p̄fundat. et quāto

altior est et p̄fundior tanto ei trāsit dif-
ficilior et piculiosior inuenit. quā quilib;
cadēdo facillime ingredit. sed post casus
de ipa facilliter nō exiit. vt dicit Greg.
Vnde etiā dicit Piero. sup Ezech. xix.
Leo in foueis capitur. Nam facta fouea
ouis vel capra in ei fundo ponit. cui odo-
re allectus leo foueā p̄de gratia ingredi-
tur. sed postq̄ eam ingressus fuerit ibidē
ne exeat retinet. Fouea etiā intra foue-
am a latere ad modū spelunce fodit in q̄
cauea quedā ponit que ad modū cistule
p̄paratur que te facili clauditur et de dif-
ficili aperitur. Quādo ergo leo videt se
nō posse de prima fouea egredi. timens
venatorū venabula latendi gratia secun-
dam foueā ingreditur et ibi in cauea ad
hoc parata claudit capis et captiuus re-
tinetur. vt dicit Hiero. Fovee etiā vti-
les sunt et necessarie. quia fossatis ciuita-
tes et castra ne hostibus pateant muniri-
tur. Fossatis insup terrarū spacia et ha-
bitaculorū termini ab inuicem diuidū-
tur. replent nihilominus foueae aquas in q̄
bus pisces et reptilia diuersi generis nu-
trunt. vnde et fouea quasi fouēs aquas
est dicta. nam in foueis fouent et seruan-
tur aque nūc fluxabiles nūc statiuē nūc
eas subintrant torrētes et pluuie. nūc in
eis exsiccant capita fontium et scaturiunt
riui aque viue. Sūma vero et p̄cipua
et omnū munitionū fortitudo et tutela
solet esse fouea quādo in lato et in longo
in alto et in p̄fundo ordine d̄gruo est pa-
rata. nam inaccessibilis est loc⁹ sic muni-
tus nisi aggere nauigio vel pōte talis fo-
uea trāseat. vt dicit hiero.

Capitulum quin-

quagesimū quintū De spelunca.

Spelunca est fouea subterranea
a speculādo dicta. quia propter
sui latitudinem ad circūspicien-
dum est apta. latum eni et a parte luci ex-
positum habet introitū sed in fine finem
sive terminū habet artum. Unde spelun-
ca locus est subterraneus. primo quidē
euidens et lucidus in ingressū. teinde ob-
scurus et turbidus in progressū tandem
durus atq; hyssid⁹ in egressū. si tamen

egressus aliquando poterit inueniri. vt dicit **Damas.** In locis autē mineralibz vbi esse dicitur lapides et metalla potissimē sunt spelūce. que quidē rōne extractōnis lapidū seu metalloz remanēt vacue quibusdā tamen colūnis siue alijs appodiatiōibz ne corrūat sunt fulate. **Selpe** tamen vel nimia mole terre colūne ille desup aggrauate. siue proprie materie mollicie resolute siue fūdi inferioris humore relaxate corrūit. et sic omnia in illis spelūcis existentia obrūit et pfundūt vnde in spelūcis manere periculosus est et difficile. tum quia frigide sunt et humide obscure instabiles et incerte. tum etiā quia byspide et dure in superficie graues et in infimo cōcaue et pfunde. **Sūt** etiā loca agrua occultationi ferarū et habitatiōni. sordidū et immūdiarū depositiōni serpentiū et alioz reptiliū mansiōni.

Capitulum. LVI.

De cauerna

Cauerna est terra cōcauata a cauo et quādo dicta eo qd partes terre cōcauent et pforant a reptilibz et ab inuicē vel p partiū cōpressionē siue euacuatiōnem et eiectionē diuidātur. In cauernis siquidē mures et reptilia et vermes suas faciūt māsiōnes ad quas pfugūt quanto timent vel vident sibi imminere ab extrinseco aliquas lesiones. Ad cauernas etiā tam lapidū qd arborū quādcqz cōfugiunt volucres colūbe. s. et turtures. quādo vident aquilas et accipitres in aere venientes. Similiter herinacij cuniculi et lepores fugiunt ad cauernolos lapides quādo audiūt canes vel psentiunt venatores. In cauernis etiā tam terre qd arborū mellificāt sepe apes. nidificāt qd dam volucres. latitant etiā in cauernis colubz et serpentes qui sepe ledunt et pungunt venenolo mortū homines et bestias ad tales cauernas appropinquātes. terra insup quādo est ex se cauernosa et spōgiola patitur sepe motū et agitationes ex vento subintrante poros suos et replente ex cuius agitatione generatur terre motus. vt dicit **Alexo.**

Explicit liber decimusquartus.

Incipit liber decimusquintus De prouintijs.

Que terre aut partibus et diuersis prouintijs p quas orbis generaliter ē diuisus pauca huic opī sunt adiūuante dño breuiter inserēda. **Nō** tñ te singulā dicendū. sed solūmō de his de qbz sacra scriptura sepius inuenit facere mētiōē.

Capitulum primū.

De orbe

Orbis autem vt dicit **Isidorus** libro. xv. arifarie est diuisus. nā vna pars asia alia europa. tertia affrica appellatur. quas tres partes orbis veteres nō equaliter diuiserūt. **Nā** asia a meridie per orientē vsqz ad septentrionem puenit. Europa vero a septentrione vsqz ad occidentē pertingit. Sed affrica ab occidente p meridiem se extēdit. Sola quoqz asia continet vnā partē nostri habitabilis scilicet medietatem. alie vero partes scilicet affrica et europa aliaz medietatē sunt sortite. Inter has autem partes ab oceano mare magnū progreditur easqz intersecat. quapz pēli in duas partes oriētis et occidentis orbem diuidas. i vna parte erit asia i alia vero affrica et europa. Sic autem diuiserūt post diluuiū filij noe inter quos semcum posteritate sua asiam. iaphet. europam. cham. affricam possederunt. vt dicit glosa super **Deñ. x.** et super **li. Paralip. i.** Idem dicit **Chrisostomus** **Isidorus** et **Plinius.**

Capitulum secundum De asia

Asia itaqz que media credit esse pars orbis. ex noie cuiusdā mulieris est appellata. qd apud antiquos regnū tenuit oriētis vt dicit **Is. li. xv.** **Hei** in tertia pte orbis disposita ab oriēte habet ortū solis. a meridie oceani. ab occasu in fo mari finit. a septentrione meoridi lacu et fluuio thanai terminat.